

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК: 330.657

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ

Євсєєва О.О., д.е.н.

Український державний університет залізничного транспорту

Облікова політика в організації облікової діяльності підприємства посідає стрижневе місце в побудові бухгалтерського обліку як цілісної системи. На теоретичному припущенні облікова політика складається з прийомів, методів та процедур. В прикладному аспекті облікова політика складається з елементів, які закріплені в діючих Положеннях (Стандартах) бухгалтерського обліку. Автором уточнено визначення поняття елементу облікової політики та виокремлено діючі елементи облікової політики за П(С)БО станом на початок 2016 року. Сформульовано авторське визначення елементу облікової політики як альтернативний варіант виконання обов'язкових норм законодавства в межах запропонованих законодавством методів, принципів, правил, процедур і способів бухгалтерського обліку. Затверджується необхідність наукового обґрунтування вибору елементів при розробці облікової політики з метою якісного прикладного їх використання в обліковій діяльності підприємства.

Ключові слова: облік, облікова політика, макрорівень, мікрорівень, елемент облікової політики.

UDC: 330.657

THE ACCOUNTING POLICIES AND ITS CONSTITUENT ELEMENTS

Ievsieieva O., Dr.of Econ.Sc.

Ukrainian state university of railway transport

The accounting policy in the organization of the accounting of the company takes pivotal place in accounting report building as an integrated system. At a theoretical assumption the accounting policy consists of techniques, methods and procedures. In the practical aspect the accounting policy consists of elements, which are enshrined in the existing regulations (standards) of accounting report. The author clarified the definition of the accounting policies element and singled existing accounting policy for items according to S(S)AR at the beginning of 2016. The author has proposed determination of accounting policy element as alternative variant of implementation the legislative obligatory norms in the frame of methods, principles, rules, procedures and accounting methods that have been worked out in the laws. The necessity of scientific substantiation of choosing such the elements in the effective accounting policy has been proved.

Keywords: accounting, accounting policy, macro level, micro level, the accounting policies element.

Актуальність проблеми. Облікова політика в організації облікової діяльності підприємства безперечно займає стрижневу позицію в побудові бухгалтерського обліку як цілісної системи. Від грамотної та науково-обґрунтованої облікової політики залежить виваженість та стабільність облікової діяльності в цілому. Термін «облікова політика» та його визначення зафіксовані на законодавчому рівні в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] і діючих Положеннях (Стандартах) бухгалтерського обліку [2] (далі - П(С)БО). Змінність та рухливість законодавчої бази в питаннях методології облікових процедур та методів обліку спонукають додатково аналізувати та знаходити наукові обґрунтування та прикладні аспекти їх застосування в обліковій діяльності підприємства.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питанням побудови облікової політики в організації облікової діяльності вітчизняних підприємств та вивченню досвіду удосконалення облікової політики в зарубіжних країнах присвячені праці багатьох науковців (і вітчизняних, і закордонних), таких як О.П. Кундря-Висоцька [3], В.С. Лень [4], О.В. Лишиленко [5], М.Р. Лучко [6], Я.В. Соколов [7], В.В. Сопко [8], Ю.Д. Чацкіс [9] та інші автори. У нашому дослідженні ми спиралися на новітні наукові публікації цих та інших вчених, всі вони неодмінно підкреслюють важливість та значимість облікової політики в організації облікової діяльності підприємства, визначають основні принципи та правила її побудови. Разом з тим, посилаючись на діюче законодавство в питанні визначення терміну облікової політики, вказані автори практично не розкривають і не конкретизують визначення поняття елементу облікової політики та не виокремлюють їх за діючими П(С)БО.

Мета роботи. В наших попередніх працях [10, 11] щодо дослідження сутності облікової політики та конкретизації її складових елементів нами були здійснені спроби проаналізувати діючі П(С)БО [2] станом на кінець 2006 р. [10, с. 25] та виокремити в них складові елементи облікової політики. Плин часу та зміни в законодавстві актуалізують перегляд діючого та вивчення прийнятих за цей час нових П(С)БО [2] з метою уточнення та виявлення всієї сукупності можливих елементів облікової політики.

Викладення основного матеріалу дослідження. Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання

користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про рух активів, відносини покупцями, замовниками, постачальниками, працівниками, власниками, іншими дебіторами і кредиторами, про результати діяльності і в цілому про фінансовий стан підприємства. Для її досягнення здійснюється державне регулювання бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Таке регулювання повинно враховувати соціальну, економічну і правову спрямованість, що поєднує інтереси держави, суспільства і суб'єктів господарювання.

Нормативна база формування облікової політики здійснюється на двох рівнях – макрорівні та мікрорівні. Макрорівень облікової політики представлений низкою обов'язкових рішень державних органів законодавчої і виконавчої влади. Мікрорівень облікової політики представлений внутрішніми регламентами та робочими документами господарюючого суб'єкта, які враховують особливості ведення діяльності та її галузеву направленість і при цьому не суперечать діючому законодавству.

Так, методологічне і організаційне керівництво системою бухгалтерського обліку на підприємстві здійснюється державою (нею визначаються нормативні документи, що містять конкретні рекомендації, перелік правил окремих методик і процедур бухгалтерського обліку), але процедури і способи відображення тих чи інших операцій в обліку залежить як від держави, так і господарюючого суб'єкта. Саме тому ми погоджуємося із іншими науковцями и розглядаємо процес формування облікової політики на двох рівнях. Макрорівень нами затверджується як вплив зовнішнього середовища на функціонування підприємства щодо методології бухгалтерського обліку, макрорівень розглядається нами як середовище підприємства, де виконується методологія обліку.

Основними документами в формуванні облікової політики на макрорівні є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1] та П(С)БО [2]; на мікрорівні – наказ про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику підприємства, що розробляється на підставі запропонованих в П(С)БО елементів облікової політики.

Тут виникає питання щодо визначення сутності і змісту елементу облікової політики. Справа у тому, що науковці не дають чіткого

визначення цьому поняттю, а в діючому законодавстві надано лише визначення облікової політики. Так, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] визначає облікову політику як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Внаслідок такого визначення багато науковців [3, 4, 9] визначають в якості елементів облікової політики саме принципи, методи і процедури, що є логічним за змістом визначення облікової політики.

Необхідно враховувати, що Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1] визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні, в той час як П(С)БО та інші нормативні документи (методичні рекомендації, порядки, інструкції тощо) визначають саме способи, методи та процедури безпосереднього ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

В такій, умовно кажучи, субординації нормативних документів навіть на стадії визначення їх назви (закон, стандарт, методичні рекомендації, інструкції тощо) покладено співвідношення обов'язковості та необов'язковості виконання тих чи інших норм законодавства. Адже не випадково П(С)БО називають саме стандартом, а не, наприклад, законом ведення бухгалтерського обліку. Справа у тому, що в назві нормативного документу покладається беззаперечна абсолютність або відносність виконання прописаних в ньому норм. Так, будь-який закон як нормативний документ передбачає безперечне виконання прописаних в ньому норм всіма суб'єктами, кого він стосується. В стандарті ж, як також нормативному документі, безсумнівно містяться норми, але які умовно можна поділити на дві групи: до першої відносять норми, що є безумовними до виконання, до другої – ті, що пропонують два або більше способів виконання норм, що віднесені нами до першої групи, тобто обов'язкових.

В розумінні вищенаведених співвідношень та визначення рівня обов'язковості виконання норм в означених нормативних документах приводить нас до формулювання визначення елементу облікової політики як альтернативних варіантів виконання обов'язкових норм законодавства в межах запропонованих законодавством методів, принципів, правил, процедур і способів бухгалтерського обліку.

Таким чином, облікова політика підприємства формується за переліком норм першої групи, а принципи, методи і процедури їх виконання здійснюється шляхом вибору серед запропонованих законодавством норм другої групи. Звідси зрозуміло, що складові облікової політики, за якими існують альтернативні варіанти, і є її елементами. Вибір таких запропонованих альтернатив на підприємстві має бути зафіксований в Наказі «Про організацію бухгалтерського обліку і облікову політику».

Макро та мікро- рівні пов'язані між собою. Так, загальнонаціональна облікова політика складається із сукупності альтернативних принципів та правил, які виступають відправним моментом при виборі облікових процедур та здійсненні облікового процесу підприємством. В широкому розумінні загальнонаціональну облікову політику можна визначати як управління обліком. Облікова політика підприємства є документом, в якому повинні враховуватися вимоги державного регулювання, методологічні засади бухгалтерського обліку та позиції суб'єктів підприємницької діяльності щодо їх дотримання.

Облікова політика на державному рівні має обов'язковий характер, тут формуються загальні засади обліку, створюється його законодавча база, окреслюються межі, в яких власники кожного конкретного підприємства формують свою власну політику. Ступінь свободи конкретного підприємства у формуванні облікової політики законодавчо обмежений державною регламентацією фінансового обліку, котра представлена переліком методик та облікових процедур, серед яких є допустимі альтернативні варіанти. Вона визначається можливістю вибору конкретних способів оцінки, калькуляції, складу синтетичних і аналітичних рахунків тощо.

Наші попередні дослідження [10, с. 25; 11, с. 79] щодо сутності облікової політики та конкретизації її складових елементів були направлені на виокремлення в діючих П(С)БО [2] елементів облікової політики станом на кінець 2006 року. Плин часу та зміни в законодавстві актуалізують перегляд діючого та вивчення прийнятих за цей час П(С)БО [2] з метою уточнення прийнятих та виявлення нових елементів облікової політики. На момент проведення означеного дослідження на законодавчому рівні було прийнято 31 П(С)БО (з них 30 було введено в дію), з деяких було складно виокремити облікові

елементи, таких як П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність», П(С)БО 22 «Вплив інфляції», П(С)БО 24 «Прибуток на акцію», П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», П(С)БО 26 «Виплати працівникам».

Таблиця 1 – Елементи облікової політики за П(С)БО*

Номер та назва П(С)БО	Зміст та призначення П(С)БО	Елемент(и) облікової політики за П(С)БО
1	2	3
П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів	Границя (межа) суттєвості
		Методи обліку за окремими статтями звітності
П(С)БО 2 «Баланс»	Зміст і форма балансу та загальні вимоги до розкриття його статей	Час (тривалість) операційного циклу
П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати»	Зміст і форма Звіту про фінансові результати, а також загальні вимоги до розкриття його статей	Метод участі в капіталі
П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів»	Зміст і форма звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття його статей	Межа внутрішніх змін в складі коштів, які не входять у звіт про рух коштів
П(С)БО 5 «Звіт про власний капітал»	Зміст і форма звіту про власний капітал і загальні вимоги до розкриття його статей	Призначення та умови використання кожного елемента власного капіталу (окрім статутного капіталу)
П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни в фінансових звітах»	Порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансовій звітності	Можливість обирати події після дати балансу в орієнтовному переліку подій
П(С)БО 7 «Основні засоби»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності.	Строк (термін) корисного використання об'єкта основних засобів
		Методи нарахування амортизації основних засобів
		Методи амортизації інших необоротних матеріальних активів,
		Величина вартісного критерію належності матеріального активу до малоцінних необоротних
П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи і незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи та розкриття інформації про них у фінансовій звітності	Строк (термін) корисного використання нематеріальних активів
		Методи амортизації нематеріальних активів
П(С)БО 9 «Запаси»	Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності	Одиниця обліку запасів
		Методи оцінки вибуття запасів
		Методи обліку (розподілення) транспортно-заготівельних витрат
П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності	Способи визначення величини резерву сумнівних боргів

Продовження таблиці 1

1	2	3
П(С)БО 11 «Зобов'язання»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності	Створювання (чи нестворювання) забезпечень щодо відшкодування наступних (майбутніх) витрат і платежів
П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності	Методи відображення фінансових інвестицій в залежності від їх виду
П(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інструменти та її розкриття у фінансовій звітності	Методи визнання і оцінки фінансових активів, зобов'язань та інструментів власного капіталу
П(С)БО 14 «Оренда»	Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про оренду необоротних активів та її розкриття у фінансовій звітності	Нарахування амортизації об'єктів фінансової оренди орендарем за методами, визначеними П(С)БО 7 та П(С)БО 8
П(С)БО 15 «Доходи»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності	Методи оцінки ступеня завершеності операції щодо наданих послуг
П(С)БО 16 «Витрати»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності	Методи калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)
		Перелік і склад змінних та постійних загально-виробничих витрат
		Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)
П(С)БО 17 «Податок на прибуток»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати, доходи, активи і зобов'язання з податку на прибуток та її розкриття у фінансовій звітності	Відображення (чи невідображення) відстрочених податкових активів та відстрочених податкових зобов'язань в проміжній звітності
П(С)БО 18 «Будівельні контракти»	Методологічні засади формування підрядниками у бухгалтерському обліку інформації про доходи та витрати, пов'язані з виконанням будівельних контрактів, та її розкриття у фінансовій звітності	Методи визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом
		База розподілу загально-виробничих витрат при нормальній потужності
П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств»	Порядок відображення в обліку і звітності придбання інших підприємств та/або об'єднання видів їх діяльності, гудвілу, який виник при придбанні, а також розкриття інформації про об'єднання підприємств та/або видів їх діяльності	Строк корисного використання гудвіла

Продовження таблиці 1

1	2	3
П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність»	Порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності	Погодження облікової політики групи підприємств
П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах та відображення показників статей фінансової звітності господарських одиниць за межами України в грошовій одиниці України	Використання (чи невикористання) для перерахунку доходів, витрат та руху грошових коштів середньозваженого валютного курсу відповідного місяця
П(С)БО 22 «Вплив інфляції»	Порядок коригування фінансової звітності, яка оприлюднюється, на вплив інфляції та загальні вимоги до розкриття інформації про неї у примітках до фінансової звітності	Коригування доходів і витрат, що визнавались на протязі звітного періоду (року) або проміжних періодів майже рівномірно з використанням середнього індексу інфляції
П(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін»	Методологічні засади формування інформації про операції пов'язаних сторін та її розкриття у фінансовій звітності	Перелік пов'язаних сторін
		Методи оцінки активів або зобов'язань в операціях пов'язаних сторін
П(С)БО 24 «Прибуток на акцію»	Методологічні засади формування інформації про чистий прибуток на одну просту акцію та її розкриття у фінансовій звітності	Послідовність виплат по акціях
П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»	Зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма N 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма N 2-м) та порядок заповнення його статей, а також зміст і форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма N 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма N 2-мс) та порядок заповнення його статей	Порядок і спосіб визначення залишків незавершеного виробництва і готової продукції з метою визначення фінансового результату звітного періоду
П(С)БО 26 «Виплати працівникам»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності	Програми виплат інструментами власного капіталу підприємства
П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»	Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про необоротні активи, утримувані для продажу, та групу активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу, а також припинену діяльність та розкриття такої інформації у фінансовій звітності	Спосіб дій та визначення критеріїв щодо діяльності, яка припиняється
		Перелік та порядок створення забезпечень

Продовження таблиці 1

1	2	3
П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зменшення корисності активів та її розкриття у фінансовій звітності	Визначення справедливої (ринкової) вартості активу на дату балансу для цілей оцінки зменшення корисності
		Визначення чистої вартості реалізації активу в залежності від доступності інформації про ціни активного ринку
П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами»	Методологічні засади формування інформації про доходи, витрати, фінансові результати, активи і зобов'язання звітних сегментів та її розкриття у фінансовій звітності	Пріоритетні види сегментів (географічний виробничий або географічний збутовий)
П(С)БО 30 «Біологічні активи»	Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані в процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи й сільськогосподарську продукцію та розкриття інформації про них у фінансовій звітності	Методи визначення справедливої вартості кожної групи сільськогосподарської продукції та кожної групи біологічних активів Методи нарахування амортизації, що можуть застосовуватись до біологічних активів
П(С)БО 31 «Фінансові витрати»	Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про фінансові витрати та її розкриття у фінансовій звітності	Можливість капіталізації фінансових витрат, пов'язаних із створюванням кваліфікаційного активу
П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про інвестиційну нерухомість та її розкриття у фінансовій звітності	Можливість віднесення нерухомості в бухгалтерському обліку або до основних засобів, або до запасів, або до інвестиційної нерухомості в залежності від очікуваного або фактичного характеру використання та цільового призначення об'єкта
П(С)БО 33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати на розвідку та визначення обсягів і якості запасів корисних копалин та її розкриття у фінансовій звітності	Можливість включення, окрім означених, інших витрат, що безпосередньо пов'язані із розвідуванням запасів корисних копалин Вибір методу нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів відповідно чинному законодавству
П(С)БО 34 «Платіж на основі акцій»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням інструментів власного капіталу та/або коштів (інших активів), а також її розкриття у фінансовій звітності	Спосіб погашення зобов'язань за придбані (отримані) товари (роботи, послуги) за визначеними П(С)БО 13 методами та визначеними П(С)БО 8 інструментами
П(С)БО 35 «Податкові різниці»	Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про податкові різниці та її розкриття у фінансовій звітності	Способи відображення постійних та тимчасових податкових різниць в реєстрах бухгалтерського обліку

Розроблено автором самостійно з використанням в графах 1 і 2 джерел [2, 12].

Станом на початок 2016 року прийнято та введено в дію 35 П(С)БО, при чому перші п'ять П(С)БО об'єднані за змістом в відповідні розділи та трансформовані в 2013 році в Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО) [12], а саме: НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність».

В таблиці 1 нами наведені П(С)БО та визначені ними елементи облікової політики.

Відзначимо, що визначені в графі 3 таблиці 1 елементи облікової політики потребують уважного вивчення їх сутності з метою побудови виваженої облікової політики як з точки зору наукового обґрунтування, так і з точки зору прикладного використання в обліковій діяльності підприємства.

Висновки. Формування облікової політики здійснюється на двох рівнях – макрорівні та макрорівні. Облікова політика містить елементи, які визначені діючими П(С)БО, НП(С)БО та іншими нормативними документами. В той же час облікова політика є одним з елементів державного регулювання бухгалтерського обліку і формується на рівні держави, але підприємства, як безпосередні учасники виконання облікової політики мають певний рівень свободи шляхом затвердження обраних серед запропонованих елементів облікової політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ[^]

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/pro_buhgalters_kij_oblik_ta_finansovu_zvitnist.htm.
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo.htm>
3. Кундря-Висоцька О.П. Організація обліку : Навчальний посібник / О.П.Кундря-Висоцька. – К. : Альтера, 2007. – 223 с.
4. Організація бухгалтерського обліку: Навчальний посібник / За редакцією В.С. Леня. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
5. Лишиленко О.В. Бухгалтерський управлінський облік. Навч. посібник / О.В.Лишиленко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 254 с.
6. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. Посіб / М.Р.Лучко. – К. : Знання, 2006. – 311 с.
7. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета / Я.В.Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 496 с.

8. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії. Навчально-практичний посібник / Під заг. ред. В.В.Сопко – К.:ТОВ Видавн. дім «Професіонал», 2004. – 180 с.
9. Організація бухгалтерського обліку. Навч.посіб. / Ю.Д.Чацкіс, Е.С.Геєр, О.А.Наумчук, І.О.Власова. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 564 с.
10. Євсєєва О.О. Види планів рахунків: теоретичні аспекти та практика застосування: Навчальний посібник / О.О.Євсєєва. – 2-ге вид., доп. та перероб. Х. : Видавництво «СОНАТ», 2007. – 244 с.
11. Євсєєва О.О. Модернізація та опосередкована адаптація ведення податкового обліку в системі обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання / О.О. Євсєєва // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції [«Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю суб'єктів господарювання»] / Ред. кол. Веретенников В.І. та ін.–Макіївка: МЕРГ, 2014. – С. 78–79.
12. Перелік національних стандартів бухгалтерського обліку і звітності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000099.html.